

Kommunens beredskapsplan för dammhaveri – förslag på utformning och innehåll

Som ett komplement till avsnittet om kommunens beredskap för dammhaveri i MSBs handbok för kommunal krisberedskap ges här en utförligare beskrivning av vad en kommuns beredskapsplan kan innehålla. I de fall där uppgifter finns i andra dokument såsom risk- och sårbarhetsanalys, andra interna krisberedskapsdokument, regionala eller lokala samordnade beredskapsplaner kan hänvisning göras till dessa.

Eftersom beredskapsplanen ska kunna delas med berörda aktörer ska den inte innehålla säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter. Beredskapsplanen kan kompletteras med interna bilagor där säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter kan anges.

Förslag på en beredskapsplans utformning och innehåll

1. Inledning – dammhaverier och konsekvenser

Dammanläggningar och vattendrag i kommunen
Områden som kan översvämmas vid dammhaveri

2. Initiering av krishantering och samverkan

Händelser som kan föranleda krishantering och samverkan
Information vid höga flöden
Larm vid dammhaveri eller fara för dammhaveri

3. Samordning och inriktning

Uppstart av krisledningsorganisation
Samverkan
Larm- och samverkanskonferenser
Samband
Samlad lägesbild

4. Kriskommunikation

Kommunens webbplats
113 13 och Krisinformation.se
VMA, myndighetsmeddelanden
Övriga system för information och varning till allmänheten

5. Hantering av störningen

Vattenhantering och skyddsåtgärder
Resurser och prioritering
Utrymning och undsättning
Avspärning

Interna bilagor:

- Bilaga 1 - Checklista för kommunen vid dammhaveri
- Bilaga 2 - Karta över vattendrag och dammanläggningar
- Bilaga 3 - Information om områden som kan översvämmas, potentiella skadeobjekt samt åtgärder för att minimera konsekvenserna av översvämningen
- Bilaga 4 – Utrymningsplan (karta över utrymningsområden, samlingsplatser, utrymningsstationer, evakueringsvägar samt resurser för utrymning)
- Bilaga 5 - Larmplan/Telefonlistor

Nedan beskrivs kortfattat vad som kan ingå under respektive rubrik.

1. Inledning – dammhaverier och konsekvenser

Uppgifter om dammanläggningar i kommunen och utanför kommunen som kan medföra konsekvenser i kommunen, övergripande beskrivning av konsekvenser och områden som kan påverkas vid dammhaverier.

2. Initiering av krishantering och samverkan

Här anges händelser som kan föranleda krishantering och samverkan relaterat till denna beredskapsplan, exempelvis:

- Höga flöden till följd av kraftig nederbörd och/eller snösmältning
- Fara för dammhaveri som inte föregåtts av höga flöden
- Fara för dammhaveri till följd av höga flöden
- Dammhaveri

Här anges hur kommunen får information om höga flöden eller dammhaveri.

3. Samordning och inriktning

Upptart - Vid fara för dammhaveri eller konstaterat dammhaveri startar kommunen upp krisledningsorganisation enligt kommunens plan för extraordinära händelser eller motsvarande. Här anges hur detta sker eller hänvisa till annat dokument.

Samverkan - Kommunens samverkan med övriga aktörer sker enligt Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar. Om länsstyrelsen har upprättat älvsvisa/regionala beredskapsplaner för dammhaveri hänvisas även till dessa, samt andra länsvisa/regionala planer/överenskommelser för hur samverkan vid samhällsstörningar ska gå till.

Larm- och samverkanskonferenser - Kommunen och/eller räddningstjänsten kommer att kallas till larm- och samverkanskonferenser av SOS Alarm/Länsstyrelsen i händelse av dammhaveri. Här anges former för detta.

Samband – Här anges vilka samband som ska användas inom kommunen, med andra samt under störda förhållanden.

Samlad lägesbild - På begäran från länsstyrelsen upprättar och delger kommunen och/eller räddningstjänsten en samlad lägesbild för kommunen till länsstyrelsen. Normalt brukar den samlade lägesbilden innehålla information om:

- Händelsen – Det som har inträffat (vad, var, när), drabbade, förväntad händelseutveckling, hur samhällsstörningen uppfattas av media och allmänhet
- Konsekvenser – Omedelbara konsekvenser, konsekvenser (allvarligast och troligast) på kort och lång sikt, möjliga spridningseffekter
- Åtgärder och resurser – Genomförda och planerade åtgärder, resurssituation och resursbehov, informationsåtgärder
- Aktörer och samverkan – Inblandade aktörer, pågående och planerad samverkan, samverkansbehov

4. Kriskommunikation

Plan - Vid fara för dammhaveri eller konstaterat dammhaveri ska kommunen kommunicera med hjälp av kommunens och/eller räddningstjänstens plan för kriskommunikation.

Kommunens webbplats - Kommunspecifik information om vad privatpersoner bör göra vid ett dammhaveri tas fram för att kunna publiceras på kommunens webbplats. Om detta finns på kommunens webbplats, hänvisa privatpersoner dit.

11313 och krisinformation.se - Kommunen kan hänvisa till 113 13 och krisinformation.se för allmänna frågor om dammhaveriers orsaker och konsekvenser samt vad privatpersoner bör känna till om åtgärder.

VMA, myndighetsmeddelanden - Här anges vad som gäller avseende viktiga meddelanden till allmänheten i händelse av att ett dammhaveri som kan medföra konsekvenser inom kommunen inträffar. Dammhaveri eller fara för dammhaveri kan innebära att Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) sänds ut. Vid översvämning till följd av höga flöden sänds normalt vädervarningar ut som varning för höga flöden från SMHI. Vid fara för dammhaveri eller inträffat dammhaveri samverkar normalt räddningsledaren med dammägaren om varningsmeddelandet. Detaljerad information om VMA finns på MSB:s webbplats och i de nationella varningsrutinerna. VMA-information kan även spridas via fast och mobil telefoni. Systemet med automatisk uppringning av talmeddelanden eller SMS är ett komplement till övriga varningskanaler. VMA-information går att sprida till alla mobiler som befinner sig i ett valt område. I SOS Alarms system finns fördefinierade varningsmeddelanden för ca 500 dammanläggningarna med stora samhällskonsekvenser vid dammhaveri.

Övriga system för information och varning till allmänheten - Här beskrivs vilka övriga system för information och varning till allmänheten som finns i kommunen. Det kan till exempel vara högtalarbilar, informationsskyltar, mail och sms med mera. Dessa övriga varningssystem kan bli mycket viktiga i områden där folk vistas och som eventuellt inte nås av VMA.

5. Hantering av störningen

Här anges vad kommunen, eller den organisation som kommunen delegerat ansvaret till med avseende på LEH och/eller LSO, förväntas göra rent konkret och praktiskt i händelse av dammhaveri. Dessas åtgärder är kommunspecifika och bör tas fram av kommunens förvaltningar gemensamt under ledning av till exempel kommunens säkerhetschef eller beredskapshandläggare. Som underlag till dessa åtgärder för att hantera störningen bör kommunen använda sin risk- och sårbarhetsanalys som underlag.

Om ett dammhaveri inträffar är det Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) som blir styrande lagstiftning. Därför är det mycket viktigt att kommunen under arbetet med beredskapsplanen klargör ansvarsfördelningen inom kommunen och förtydligar de olika kommunala förvaltningarnas eller kommunalförbundens roller. Dessutom tydliggörs eventuella delegeringar till exempelvis Räddningstjänsten avseende beredskap för och hantering av ett dammhaveri. Förslagsvis förbereds

och implementeras planen i nära samarbete mellan kommunens ansvariga funktioner avseende LEH respektive LSO.

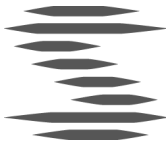
Vattenhantering och skyddsåtgärder - Här listas de typer av praktiska skyddsåtgärder som behöver vidtas för att skydda samhällsviktiga verksamheter och kommunens egna verksamheter ifrån att skadas av översvämningen. Kommuner kan ha tidigare erfarenheter av översvämningar, mindre eller större, som har föranlett arbete med skyddsåtgärder som till exempel att valla in samhällsviktiga objekt, använda pumpar för att pumpa bort vatten ifrån vissa byggnader. Dammägare och vattenregleringsföretag har störst erfarenhet av vattenregleringen och kan bidra med faktaunderlag om vattendragen och erfarenheter från inträffade högflöden, översvämningar eller andra händelser. Exempel på vattenhantering och skyddsåtgärder kan vara att bygga invallningar med sandsäckar, förbereda pumpar samt utrymma innevånare.

Resurser och prioritering – Här kan kommunen beskriva vilka resurser de kan komma att behöva vid ett dammhaveri, vilka resurser kommunen redan har tillgängliga genom kommunala verksamheter eller indirekt via andra aktörer. Detta kan i sin tur utgöra ett stöd för Länsstyrelsens regionala planering. Vid behov av samma resurs på flera ställen kan prioriteringar behöva göras. Vid behov av ytterligare resurser behöver kommunen meddela sina behov av resurser för att hantera störningen till länsstyrelsen.

Exempel på resurser som kan behöva prioriteras och/eller fördelas vid höga flöden och/eller dammhaveri är: helikoptrar och bandvagnar för att utrymma nödställda och skadade, bussar för utrymning, sjukvårdsgrupper, reservverk, tillfälliga bro och vägförbindelser och maskiner för röjningsarbete. Avtal kan på förhand behöva upprättas mellan exempelvis berörda aktörer och transportbolag. Extra personal från till exempel frivilligorganisationer kan komma att behövas för hjälp med olika arbetsuppgifter såsom utrymning, trafikreglering, brobyggnad och röjningsarbete.

Utrymning och undsättning – Här ges en översiktlig beskrivning av utrymningen av folkbokförda och fritidsboenden i kommunen. Vid behov kan detaljeringsgrad och differentiering av utrymningsinsatser utifrån olika dammhaveriscenarier ingå som bilaga till planen. Räddningsledaren fattar beslut om utrymning. Polisen genomför utrymning till säker mark och kommunen transporterar de utrymda till uppsamlingsplats och vidare. För mer information om utrymning se MSB:s vägledning *Att planera och förbereda en storskalig utrymning*.

Ett dammhaveri kan medföra farliga vattennivåer vilket skulle kräva utrymning av befolkningen i utsatta områden. I första hand kommer en sådan utrymning att omfatta dem som bor eller vistas närmast nedströms aktuell damm. Den fortsatta

utrymningen längs berört vattendrag sker på order av räddningsledare. Av befolkningen bedöms normalt merparten kunna utrymma med egna fordon.

Avspärrning - I ett inledningsskede kommer räddningsinsatserna vid ett konstaterat dammhaveri att i huvudsak inriktas på utrymning och avspärrning av riskområdet. Avspärrning och trafikreglering kommer att behöva ske av de kommunala vägarna. Räddningsledaren fattar beslut om avspärrning. Polisen och Trafikverket genomför avspärrningen.

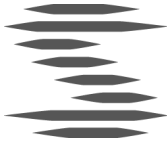
Kommun-interna bilagor:

Bilaga 1 - Checklista för kommunen vid dammhaveri - Checklista över åtgärder som kommunen behöver vidta för att minimera skadorna på kommunens verksamheter och för kommunens invånare i händelse av ett dammhaveri. I checklistan beskrivs vad som ska göras; när det ska göras (i en prioriteringsordning i relation till övriga åtgärder), vem som är ansvarig för att åtgärden utförs samt en ruta för att bocka av att åtgärden är utförd, av vem och vid vilken tidpunkt.

Bilaga 2 - Karta över vattendrag och dammanläggningar - Kartmaterial som gör det möjligt för kommunen att skapa sig en geografisk överblick över vattendrag, dammanläggningar med dammar i dammsäkerhetsklass och vid behov dammanläggningar som utgör farlig verksamhet. Kartmaterialet bör dels vara utskrivet i färg med god upplösning, och dels finnas som digitalt GIS-material.

Bilaga 3 - Information om områden som kan översvämmas, potentiella skadeobjekt samt åtgärder för att minimera konsekvenserna av översvämningen - Kartmaterial som gör det möjligt för kommunen att identifiera skyddsåtgärder, prioritera resurser, stödja räddningstjänsten, skapa en samlad lägesbild samt underlätta planering av utrymning och avspärrning. Förslagsvis används befintliga översvämningsskartor från projekt för samordnad beredskapsplanering eller från konsekvensutredningar inför dammsäkerhetsklassificering för att skapa detaljerade och avgränsade kartor för kommunen. Kartmaterialet bör dels vara utskrivet i färg med god upplösning, och dels finnas som digitalt GIS-material. Denna bilaga innehåller lämpligen skriftlig information och tabeller med potentiella skadeobjekt och konsekvenser för kommunen, samt åtgärder som kan göras för att minimera konsekvenserna av översvämningen.

Bilaga 4 – Utrymningsplan (karta över utrymningsområden, samlingsplatser, utrymningsstationer, evakueringsvägar samt resurser för utrymning) - Kartmaterial som gör det möjligt för kommunen att tillsammans med räddningstjänsten och polisen genomföra en utrymning av alla som kan tänkas vistas inom de översvämmade områdena, eller områden som kan bli isolerade av översvämningen till följd av att vägar blir översvämmade.

Kartmaterialet bör dels vara utskrivet i färg med god upplösning, och dels finnas som digitalt GIS-material.

Bilaga 5 - Larmplan/Telefonlistor - Kontaktuppgifter till samtliga aktörer, inom och utanför kommunen, som kan behöva larmas eller kontaktas i händelse av höga flöden eller dammhaveri. Om möjligt kan bilagan i sin tur hänvisa till kommunens andra telefonlistor och larmplaner.